A szexuális magatartás változásai és HIV infekciók csökkenése thaiföldi fiatal férfiak között

Cikk: Nelson, K. E. és mtsai. - New Engl. J. Med. 335, 297, 1996

Thaiföldön a HIV-járvány nem régen kezdődött. 1988-ban vált nyilvánvalóvá, hogy a HIV-prevalencia drámai módon emelkedett az ir. kábítószerezők között Bangkokban. Ekkor a kormány fölvevésként végzett surveillance vizsgálatot rendelt el, amelyet országszerte rendszeresen végeznek 1989 óta. Ennek során kiderült, hogy Thaiföld északi tartományaiban igen magas a HIV-prevalencia, különösen a prostituált nők között. Válaszként ennekre az adatokra, a minisztérium egy 100%-os kondom-kampányunk nevezett programot indított el, melynek célja a biztonságosnak szex elterjesztése volt a bordélyházakban, és általában a fizetett szexet szolgáltatók körében. Ennek során kondomot osztottak szét a bordélyokban, intézkedéseket tettek, hogy minél több prostituált vakítsa be is tartva az alkalmi kondomhasználat gyakorlatát. Ezzel párhuzamosan média-kampányt is indítottak a kondomhasználat propagálására.

Jelen vizsgálat célja e kampány hatásának a felmérése volt. Ők Észak-Thaiföldi katonai újonc csoporthan végezték párhuzamosan HIV-szerológiai és a szexuális magatartásra vonatkozó vizsgálatot 1991 és 1995 között. A Thai hadseregbe a behívás úgy történik, hogy minden 21 évet betöltő férfinak jelentkezni kell a kiegészítő parancsnokságon, ahol szerológiai ellenőrzés, valamint a testvizsgálat is. Ez a vizsgálat szinte mindenki számára kötelező, és a szexuális szokásokra vonatkozó kérdőívet is kitöltik. Mivel ennek szinte nem vesznek figyelembe kizáró okokat (pl. homoszexualitás, iv. kábítószer-használat) az e vizsgálat során nyert adatok representatívnak tekinthetők Észak-Thaiföldi fiatal férfiakosságára vonatkozóan.

A vizsgált egyénekből ELISA módszerrel végeztük a HIV antitest szűrést, melynek eredményét Western blot-al verifikáltuk. A fiatalokat egy civil kérdező biztos kérdezte ki. A kérdések a szexualitás és társadalmi helyzet mellett kitérjedtek a fiatal férfiak korábbi és friss (egy éven belüli) szexuális érintkezéseire nőkkel és férfiakkal, a kondom használatára, az orvosi anamnézisre, beleértve az eddig előfordult nemibetegségeket, a korábbi műtétekre és transzfúziókra, valamint a tetoválásra is. Természetesen rákérdeztek az intravénás és egyéb kábítószerek használatára, az alkoholfogyasztásra és a dohányzásra is.

Eredmények
Szerológiai vizsgálatot 6 (az 1991 májusában és novemberében, az 1993 májusában és novemberében, ill. az 1995 májusában és novemberében behívott) csoporthan végeztek, melyek létszáma 745 és 935 között volt. Az utolsó csoport kivételével mindegyikben elvégezték a magatartásra vonatkozó felmérést is.

A fent felsorolt 6 csoporthan a HIV prevalencia 10,4, 12,5, 12,3, 11,5, 6,7 és 6,8% volt, tehát 1993 és 1995 között a HIV-fertőzöttségi arány meredeken csökkent. Ezzel párhuzamosan csökkent a reaktív syphilis teszttek gyakorisága is (3,3%, 1,8% és 1,3% 1991-ben, 1993-ban és 1995-ben).

A szexuális magatartásban is igen jelentős változásokat észleltek a vizsgált időszak során. 1991 és 1995 között 7,7%-ról 12,7%-ra nőtt azok száma, akik behívásukig még egyáltalán nem éltek szexuális életet. 81,5%-ról 63,8%-ra csökkent azoknak a számaránya, akiknek valaha is volt prostituálttal dolga. Ennél lényegesen meredekebb (57,1%-ról 23,8%-ra) volt a csökkenés azoknak az arányában, akiknek a behívásukat megelőző évben volt prostituálttal szexuális kapcsolata. Az 1991-ben behívottaknak 61,0, az 1995-ös újoncoknak viszont már 92,8%-a használt kondomot akkor, amikor legutóljára prostituált szolgálatait vette igénybe. Nemibetegség az 1991-es újoncok 42,2, az 1995-ösöknek viszont már csak 15,7%-ának anamnézisében szerepelt. A nemibetegségek típusa a vizsgálat kikérdezésen jellege miatt nem volt pontosan megállapítható, azonban a nemi szervi fekélyhez járó betegségek arányszáma 1991 és 1995 között 19,5%-ról 3,4%-ra, a hólyrczó folyások előfordulása pedig 36-ról 15%-ra csökkent.

A férfiakkal nemi életet folytatók arányszáma igen alacsony volt, de a vizsgált időszak során emelkedett, 2,8%-ról 4,8%-ra. Az intravénás kábítószerezők aránya is igen kicsiny volt, de szintén emelkedett 1,1%-ról 2,8%-ra.

Megvizsgáltuk azt is, hogy volt-e összefüggés a szexuális magatartás és a HIV-fertőzés kockázata között. A nemi élet 17 éves kor előtti való elkezdése már az 1991-ben behívottak között is szignifikánsan, 1,82-szeresre emelte a HIV-infekció kockázatát, és ez a kockázat az 1995-ös újoncok között még magasabb, 3,34-szeres volt. A prostituálttakkal folytatott nemi érintkezés 1991-ben 10,5-szörös, 1995-ben 4,2-szeres HIV-fertőzöttségi kockázatot jelentett. Érdekes módon a kondom használata csak az 1991-es és 1993-as újoncoknál csökkentette szignifikánsan a HIV-infekciós rizikót, az 1995-ben behívottaknál inkább növelte, ekkor azonban már olyan kevés volt a kondomot nem használók aránya, hogy a vizsgálat nem volt értékelhető. Amint ez várható volt, minden csoporthan jelentős mértékben növelte a HIV-infekció kockázatát a nemibetegségek korábbi előfordulása és az ir. drughasználat is.

Talán a legérdekesebb, a HIV-prevenciós kampány hatáseit legjobban mutató adatok abból az analízisből származtak, amelyben azt vizsgáltuk, hogy van-e összefüggés a HIV-prevalencia és a kilátott, hogy az újoncok melyik évben kezdtek el a fizetett szex igénybevételét. Rendkívül éles különbséget kaptak. Míg azoknak a férfiaknak, akik 1992-ben vagy korábban létesítettek először szexuális kapcsolatot prostituálttal 11,5%-a HIV-fertőzöttnek bizonyult, addig a kétszer a 138 férfi közül, akik prostituálttal 1992 után kerestek fel először, csak 1 (0,7%) fertőződött meg. Ez a különbség érvényes volt az 1993-as és 1995-ös újoncokra is. Ez a változás nagyjából egybevágik a 100%-os kondom kampány kezdetével.

Megbeszélés
A vizsgálat reprezentatív jellege miatt sokkal alkalmasabb a Thaiföldön folytatott HIV-prevenciós kampányok hatásosságának felmérésére, mint az eddigi, bizonytalanabban értékelhető eljárásokkal folytatott vizsgálatok eredményei. A 21 éves korban végzett vizsgálat azért is előnyös, mert ekkor még nem nagyon régen kezdtek el a vizsgált egyének a nemi életet, és így ennek részletesre még pontosan visszatudnak emlékezni.

A vizsgálat adatai arra mutatnak, hogy 1991 óta az Észak-Thaiföldön élő serdülő és fiatal felnőtt férfiak szexuális magatartása jelentősen megváltozott. Drámai mértékben megnőtt azok arányszáma, akik a prostituálttakkal való nemi érintkezés során kondomot használnak. Ezzel párhuzamosan azok arányszáma is jelentős mértékben, kevesebb, mint a felére csökkent, akik a behívásukat megelőző évben prostituálttal keresetek fel. Ennek szerzők szerint a kampányok hatása mellett az is az oka lehet, hogy egyre többen találkoznak környezetükben AIDS-esekkel és lehetnek tanúi ezek szenvedéseinek. A szexuális magatartásbeli változások valóságtartalmát megerősíti a nemibetegségek előfordulásának drámai csökkenése is a vizsgált időszak során.

Rendkívül biztatónak tartják szerzők azt az adatot, hogy a HIV-fertőzés kockázata igen jelentősen, csaknem a tizedrészére csökkent az egész csoporthoz viszonyítva azoknál a férfiaknál, akik először csak 1993-ban vagy később folytattak nemi érintkezést prostituálttal. Ez reményt ad arra, hogy a további években behívottaknál a HIV-prevalencia tovább csökken, ha a magatartási változások tartósaknak bizonyulnak.

A magatartási változásban nagy valószínűséggel a prostituálttakkal folytatott nemi érintkezések riziókása és a kondomhasználat ellentjedése volt a döntő jelentőségű. Maguk a prostituáltak ugyanis Észak-Thaiföldön mai is jelentős százalékban HIV-fertőzöttek. Több felmérés is tanúsítja, hogy Észak-Thaiföld bordélyházban a prostituált nők között a HIV-prevalencia 50% vagy még ennél is magasabb. Ez a következő tényezőkkel magyarázható: 1) A HIV-fertőzés kockázata ma is magas, hiszen általában ejnaszkánként 5-10 férfivendéget fogadnak e prostituáltak. Az is növeli a prostituáltak kockázatát, hogy az alacsony HIV-rizikójú klienseik nem keresik már fel őket, tehát a jelenlegi klienseik között nagyobb a HIV-fertőzöttek arányszáma. 2) Sok nő még a 100%-os kondom-kampány kezdete előtt fertőződött. 3) Bár az alkalmi klienseikkel e nők csaknem mindig kondom védelmében közösülnek, a kondomhasználatra gyakran nem kerül sor, amikor a nemi érintkezés nem-fizető partnerrel vagy rendszeres klienssel történik. 4) A kondom-szakadás is legalább 4%-ban fordult elő.

A 100%-os kondom-kampány okaire arra mutat, hogy a fertőződés valószínű helyére koncentrált intézkedések lényegesen hatékonyabbak a fejlődő országokban a HIV-fertőzés prevenciójára, mint azok, amelyek a szexuális magatartás változásait kizárólag felvilágosítás és nevelés útján igyekeznek elérni. A Thaiföldi kampány ennél sokkal komplexebb volt. Minden egyes helyen, ahol pénzért szexuális szolgáltatást nyújtanak, biztosították a kondom-ellátást, bátorították, sőt kényszer intézkedésekkel is elkötelezték az örszer használatát, és ezen felül fel is világosították a médián keresztül az embereket arról, hogy milyen szexuális viselkedési módok rejtik magukban a HIV-fertőződés kockázatát.

Szerzők hangsúlyozzák, hogy a Thaiföldi típusú kampányok mellett számos más eszközzel is csökkenthető lesz majd a jövőben a HIV-infekció terjedése. Ilyenek pl. a biztonságos, hatékony és társadalmilag is elfogadható hívelyt vírusgátló szerek, vagy a hatékony HIV-vakcinák kifejlesztése. Ezek azonban ma még kutatási stádiumban vannak. Szerzők azonban remélik, hogy addig is amíg ezek a kutatások eredményt hoznak, az egészségügyet irányítók szerte a világban tanulni fognak a Thaiföldi kondom-használatot ellesejtő kampány figyelemre méltó sikeréből.